

ПОЗАЛІНГВАЛЬНІ ТА ЛІНГВАЛЬНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКИ ЯК ГАЛУЗІ ДАВНЬОКИТАЙСЬКОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

NON-LINGUAL AND LINGUAL FACTORS OF FORMATION OF VOCABULARY AS A BRANCH OF ANCIENT CHINESE LINGUISTIC TRADITION

Костанда І.О.,

orcid.org/0000-0002-2144-5421

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри китайської філології

Київського національного лінгвістичного університету

Костанда І.О.,

orcid.org/0000-0002-2144-5421

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри китайської філології

Київського національного лінгвістичного університету

У статті аналізуються процеси формування лексики китайської мови та причини змін у плані змісту та фактори впливу на збагачення лексичного складу. Автор досліджує історію формування та фіксації лексичного складу давньокитайської мови, визначено головні історичні етапи формування лексики, розглянуто особливості формування лексики на кожному історичному етапі, визначено особливості фіксації лексики на кожному історичному етапі, розглянуто перші систематизовані дослідження лексичного складу китайської мови. Розглянуто особливості розвитку нових лексичних значень у семантичній структурі лексичних одиниць, що вживалися в донаукові періоди історії китайської мови, зокрема у доцинський період (先秦). Аналіз досліджень, присвячених даному питанню, свідчить про те, що формування кожної лексичної системи має тривалу історію, у якій відбивається специфіка становлення та розвитку китайської мови різних епох під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, зокрема поповнення лексичного складу через нові релігійні вчення, зокрема буддизм, та зовнішні контакти, які активізувались після Опійних війн. Розвиток, фіксація та функціонування лексики пов'язане з історією народу, з подіями, що відбуваються на всіх етапах політичного, економічного та культурного розвитку держави. Екстралінгвальні чинники, такі як взаємодія культури та мови, розвиток ремесел, розширення географічних кордонів накладає свій відбиток і на її лексику, вивчення якої є в даний час однією із актуальних проблем соціолінгвістики. Лексика народу пов'язана з історією країни, з подіями, що відбуваються на всіх етапах політичного, економічного та культурного розвитку держави. Слід зазначити, що наукова значущість цього дослідження обумовлена, перш за все, практичною потребою чітко окреслити історичні етапи та визначити лінгвальні та позалінгвальні фактори впливу на розвиток лексичної системи. Зміни у економічній, політичній, сільськогосподарській, культурній, релігійній та ін. сферах відображаються в мові появою нових понять, що, у свою чергу, збагачує лексичний склад давньокитайської мови. Розвиток лексики давньокитайської мови проходить двома основними шляхами: перший – тенденція постійного поповнення словникового запасу через появу нових понять для назви нових життєвих реалій, активне використання запозичень; другий шлях – тенденція до формування двоскладових слів та усунення полісемії.

Ключові слова: давньокитайська мова, лексика, лексична система, кодифікація, стандартизація мови.

The article analyzes the processes of formation of the vocabulary of the Chinese language and the reasons for changes in terms of content and influencing factors on the enrichment of the vocabulary. The author investigates the history of the formation and fixation of the lexical composition of the ancient Chinese language, the main historical stages of the formation of the vocabulary are determined, the features of the formation of the vocabulary at each historical stage are considered, the features of the fixation of the vocabulary at each historical stage are determined, the first systematic studies of the lexical composition of the Chinese language are considered. The peculiarities of the development of new lexical meanings in the semantic structure of lexical units used in the pre-scientific periods of the history of the Chinese language, in particular in the pre-Qing period (先秦), are considered. The analysis of research devoted to this issue shows that the formation of each lexical system has a long history, which reflects the specifics of the formation and development of the Chinese language in different eras under the influence of internal and external factors, in particular, the replenishment of the lexical composition through new religious teachings, in particular Buddhism, and external contacts that intensified after the Opium Wars. The development, fixation and functioning of the vocabulary is connected with the history of the people, with the events taking place at all stages of the political, economic and cultural development of the state. Extralingual factors, such as the interaction of culture and language, the development of crafts, the expansion of geographical boundaries also leave their mark on its vocabulary, the study of which is currently one of the topical problems of sociolinguistics. The vocabulary of the people is connected with the history of the country, with the events taking place at all stages of the political, economic and cultural development of the state. It should be noted that the scientific significance of this study is due, first of all, to the practical need to clearly outline the historical stages and determine lingual and extralingual factors influencing the development of the lexical system. Changes in economic, political, agricultural, cultural, religious, etc. spheres are reflected in the language by the appearance of new concepts, which, in turn, enriches the lexical composition of the ancient Chinese language. The development of the vocabulary of the ancient Chi-

nese language takes place in two main ways: the first is the tendency to constantly replenish the vocabulary due to the emergence of new concepts to name new realities of life, the active use of borrowings; the second way is the tendency to form two-syllable words and eliminate polysemy.

Key words: ancient Chinese language, vocabulary, lexical system, codification, language standardization.

Постановка проблеми. Розвиток, фіксація та функціонування лексики пов'язане з історією народу, з подіями, що відбуваються на всіх етапах політичного, економічного та культурного розвитку держави. Екстралінгвальні чинники, такі як взаємодія культури та мови, розвиток ремесл, розширення географічних кордонів накладає свій відбиток і на її лексику, вивчення якої є в даний час однією із актуальних проблем соціолінгвістики. Протягом тривалого часу Китаї існував феодальний лад, що і зумовило відносну закритість країни. Головним способом розширення та збагачення лексики китайської мови було утворення нових слів на базі вже існуючого в мові будівельного матеріалу. Також збагачення лексичного складу мови відбувалося з розширенням усіх сфер діяльності людини, набуттям нового досвіду та знань, що у свою чергу призводить до появи та фіксації нової лексики. Дослідження та опис історичних етапів розвитку лексики китайської мови може не лише наочно продемонструвати виникнення лексичних феноменів давньокитайської мови, а й дати пояснення мовним феноменам сучасної китайської.

Аналіз досліджень. У китайській лінгвістиці перші систематизовані дослідження лексичного складу китайської мови зі спробою його розділення на частини мови належать Ма Цзяньчжуну (马建忠) у праці «Машивеньтуну» (马氏文通, 1898 р.). У 1942 р. Люй Шусян (吕叔湘) у своїй монографії «Короткий огляд граматики китайської мови» (中国语法要略) також проводить класифікацію лексичного складу за частинами мови.

Серед сучасних досліджень присвячених розвитку лексики китайської мови можна назвати таких вчених, як Хуа Лінфу, Чжан Чжуаньнянь, Ван Линсу, праці яких присвячено походженню та функціонуванню топонімів китайської мови. Лі Сяндун та Ху Пейпей розглядають у своїх дослідницьких працях лексичні запозичення в китайській мові.

Слід зауважити, що дуже незначна кількість робіт у вітчизняному китаєзнавстві розглядає історичний розвиток лексики китайської мови. Серед вітчизняних дослідників можна відзначити праці Н. А. Кірносолової присвячені дослідженню фонетичних особливостей лексичного складу китайської мови. Також відзначимо К. Г. Акбудак і Т. В. Вечоринську, як укладачів монографії з історії китайської мови взагалі і лексики зокрема.

Досліджень присвячених історичному процесу формування лексичного складу китайської мови нами помічено не було.

Мета дослідження – дослідити історію формування та фіксації лексичного складу давньокитайської мови. Мета досягається розв'язанням таких завдань:

- визначити головні історичні етапи формування лексики;
- розглянути особливості формування лексики на кожному історичному етапі;
- визначити особливості фіксації лексики на кожному історичному етапі.

В дослідженні було використано методи суцільної вибірки, описовий та порівняльний.

Доциньський період (先秦)

Формування лексики китайської мови розпочалося раніше періоду Ін-Шан (商朝, 1600-1046 рр. до н.е.), найбільш ранні докази формування та розвитку лексики та одночасно перші спроби кодифікації представлені гадальними надписами на кістках та панцирах (甲骨文) [4, с. 202]. Оскільки в праці «Шан шу» (尚书) підрозділ «Шаншу» («商书») був записаний та відредагований лише в епоху Чжоу (周朝, 1046-221 рр. до н.е.), тож в наш час ми можемо побачити лише непрямі характеристики лексики цього періоду. Існуючі записи по стилю та змісту не обов'язково відображають саме період Ін-Шан (商朝, бл.1600-1046 рр. до н.е.), але загальні характеристики лексики Шан ми можемо відокремити:

- абсолютна більшість слів складається з одного ієрогліфа;
- кожне слово передає дуже широкий спектр змісту, але загальна кількість слів обмежена;
- лексику за складом можна поділити таким чином: іменників близько 800, дієслів близько 300, прикметників кілька десятків, числівники представлені назвами цифр від «одного» (一) до «десяти тисяч» (万) [3, с. 97].

З точки зору семантичного змісту лексика охоплює широкий спектр, так:

1. Іменники можна розподілити на групи, природні явища: 天, 日, 月, 星, 风, 云, 雨, 雪, 雾, 雹, 虹, 山, 阜, 丘, 陵, 陆, 岩, 岳, 河, 川, 泉, 州, 沚, 涧, 谷, 土, 石, 水, 火; назви пор року та часу: 年, 岁, 春, 秋, 时, 旬, 今, 昔, 翌, 晨, 旦, 朝, 晡, 昏, 暮, 夕; назви напрямів на сторін світу: 上, 下, 右, 中, 左, 内, 外, 东, 西, 南, 北; назви тварин: 马, 牛, 羊,

豕, 豚, 彘, 犬, 兔, 兕, 象, 狼, 狐, 虎, 鹿, 麋, 牝, 牡, 鱼, 龟, 蛇, 鸟, 雉, 雀, 雉, 鸡, 虫, 蠍, 蠹, 木, 林, 杞, 栗, 杏, 桑, 竹, 禾, 粟, 稷, 麦, 秫, 糜; назви частин тіла та органів: 人, 身, 首, 面, 眉, 目, 耳, 鼻, 口, 舌, 齿, 肘, 趾, 心, 腹, 骨; найменування сільськогосподарських об'єктів, виробничих і матеріально-технічних засобів: 田, 畴, 圃, 圃, 宫, 室, 宅, 寝, 门, 户, 仓, 廩, 窳, 牢, 囿, 井, 舟, 车, 舆, 刀, 斧, 斤, 耒, 犁, 弓, 矢, 网, 罗, 毕, 阱, 鼎, 鬲, 尊, 俎, 卣, 罍, 簠, 甗, 皿, 盘, 壶, 爵, 米, 羹, 酒, 鬯, 丝, 帛, 衣, 裘, 巾, 带, 旂, 橐, 玉, 贝, 角, 磬, 鼓; найменування зброї: 戈, 矛, 钺, 介, 盾; звертання та посади: 祖, 妣, 父, 母, 兄, 弟, 妻, 妇, 嫔, 妾, 子, 侄, 孙, 宾, 臣, 宰, 民, 奴, 俘, 奚, 众, 工, 峻, 君, 王, 侯, 伯, 尹, 卿, 巫, 史; назви знаків гороскопу: 甲, 乙, 丙, 丁, 戊, 己, 庚, 辛, 壬, 癸, 子, 丑, 寅, 卯, 辰, 巳, 午, 未, 申, 酉, 戌, 亥. [2, с. 125]

2. Дієслова представлені такими групами як повсякденні дії, військові дії, праця.

3. У написах на кістках є кілька двоскладних слів, так: 天命, 天时, 王庭, 少师, 冲人, 百姓, 师长, 邦伯, 众庶, 谗言, 神祇, 奸宄, 法度, 心腹, 田亩, 津涯, 老成, 笃敬, 先后, 远迹, 安定, 震动, 颠越, 攘窃, 殄灭 [4, с. 148].

Період Епохи Чжоу та династії Цинь (秦朝, 221-206 рр. до н.е.)

У періоди «Весни та Осені» (春秋時代, 722-476 ро. до н.е.) та «Воюючих царств» (战国时代, 475–221 рр. до н.е.), відбувається зростання продуктивності виробництва, зміни в економіці, еволюція політичної системи та прогрес в культурі та освіті, що сприяло швидкому збагаченню лексики китайської мови. За цей період значно збільшилася кількість іменників, дієслів та прикметників у змістовних словах. Зокрема зріс запас слів, які відображають матеріальну культуру [1, с. 132]:

– назви сільськогосподарських культур: 谷, 植, 稗, 種, 秣, 柜, 秣, 芑, 粱, 穠, 麻;

– назва господарського знаряддя: 耨, 铍, 钱, 鍤, 枷;

– назви поділу землі (полів) і методів вирощування: 畎, 町, 畦, 畔, 畛, 畹, 菑, 畝, 垦, 耕, 稼, 种, 获, 穰, 耘, 耔;

– назви металів і способів виплавки: 金, 铁, 铅, 镞, 锻, 铄, 冶, 铸;

– назви одягу: 裳, 袞, 袂, 袷, 袍, 袷, 襦, 襟, 衿, 袂, 冠, 冕, 屨, 舄;

– назви музичних інструментів: 琴, 瑟, 笙, 竽, 箫, 管, 簧, 埙, 篪, 钟, 镛, 鼗, 柷, 敌;

– назви явищ політики, чиновництва, етикету, військового та кримінального права, моралі: 孝, 弟 (悌), 德, 忠, 信, 仁, 义, 知 (智), 勇, 廉, 耻 [5, с. 92].

Також невеликою кількістю представлені такі частини мови, як вказівні займенники, особові займенники, питальні займенники, прислівники (які виражають час, обсяг, ступінь, стан і модальність), прийменники, модальні частинки, також було виявлено словосполучення, які вказують на зіставлення, порівняння, перехід, вибір, причину, наслідки, гіпотезу та ін. У цей час сформувалася основна частина «службових слів класичної китайської мови» (文言虚字).

Також у цей період з'являються двоскладові слова:

– двоскладові слова з дублюванням ієрогліфа – редулікати (叠音字), найчастіше зустрічаються у «Ши цзін» («诗经»), «Чуських строфах» («楚辞»), так наприклад: 天天, 菁菁, 冉冉, 嫋嫋, 啾啾, 坎坎, 萧萧, 飒飒, 崑崑, 邈邈, 栗栗, 窈窕, 婆娑, 缤纷, 缱绻, 滂沱 [5, с. 112];

– біноми (联绵字) найчастіше зустрічаються у класичній (конфуціанській) літературі, наприклад: 角弓, 金罍, 羔羊, 魴鱼, 旭日, 寝衣, 蛾眉, 云梯, 良人, 赤子, 玄鸟, 白茅, 二毛, 三星, 四海, 五谷, 九有, 万舞, 处士, 征夫, 支解, 草创, 燕居, 伫立, 宫室, 道路, 丘陵, 声音, 朋友, 宾客, 爪牙, 干戈, 社稷, 纒纒, 爵禄, 婚姻, 奔走, 征伐, 扶持, 教诲, 修饰, 束縛, 恐惧, 离别, 变化, 瞻望, 纯粹, 悠远, 劬劳, 枯槁, 恭敬 [5, с. 114];

– складні слова (复合词), їх поява та вживання в епоху Чжоу і Цинь відкрило широкі можливості для створення нових слів та загальному розвитку китайської лексики.

Розвиток лексики в період між династіями Хань (漢朝, 206 р. до н.е.-220 р. н.е.) і Тан (唐朝, 618-907 рр.)

За цей часовий проміжок спостерігався розвиток соціальної економіки, прогрес у сферах культури, академічної науки, міжнародних контактів, що збагатило словниковий запас китайської мови. До основних характеристик лексики цього періоду можна віднести:

1. Поява нових слів. Серед нових слів, що з'явилися у цей період, є багато односкладових слів, так наприклад слова, що з'явилися після династій Вей (曹魏, 220-266 рр.) та Цзін (晉朝, 266-420 рр.): 店, 滩, 觅, 趁, 透, 募, 硬, 摊, 扱, 嚏, 怕, 闹, 帖, 剩, 懒, 瞎, 爷, 娘, 哥, 依, 这. Проте двоскладними словами позначають абстрактні поняття, так наприклад: 情形, 意义, 操行, 神气, 风采, 情绪, 性质, 威信, 权力, 本领, 举止, 异同, 界限, 比喻, 考验, 揣度, 商量, 通融, 醒悟, 差异, 均等, 错乱, 繁华, 安稳, 光荣, 敏捷, 冷淡, 质朴, 公正, 风流, 仔细, 透彻. Також з'являються двоскладні службові слова, наприклад: 往往, 常常, 每每, 渐渐, 一再, 一向, 向来, 当即, 立地, 登时,

随时, 毕竟, 终归, 从来, 元本, 一齐, 非常, 极其, 公然, 果然, 必定, 未必, 千万, 互相 (以上副词), 如若, 若或, 如其, 倘若, 假使, 设使, 虽则, 无论, 不问, 除非, 因为, 所以, 因而, 不但, 不唯, 宁可 (以上连词). Якщо розглянути цей період з позицій словотвору, то двоскладові слова починають утворюватися за формами предикат-об'єкт і предикат-додаток, так: 努力, 注意, 知心, 拼命, 下手, 障泥, 隔壁, 临时, 吃苦, 矫正, 制服, 说合 [2, с. 116].

2. Крім того, активне вживання афіксів «阿», «老», «子», «儿», «头», які з'явилися після династій Вей і Цзін, сформували додаткові ряди двоскладових слів, таких як: 阿大, 阿五, 阿母, 阿谁, 老鼠, 老鸦, 老兄, 老姊, 老奴, 老伧, 兔子, 鸽子, 燕子, 蚊子, 果子, 竹子, 刀子, 亭子, 艇子, 袋子, 巾子, 冠子, 帽子, 鞋子, 眼子, 面子, 合子, 拂子, 托子, 婆儿, 猪儿, 狗儿, 猫儿, 雀儿, 鱼儿, 花儿, 衫儿, 阶头, 馒头, 膝头, 舌头, 骨头, 手头, 心头, 地头, 日头, 东头, 前头 [2, с. 118].

3. Усе більшою стає різниця між письмовою та усною лексикою.

Відомості про розвиток лексики періоду Шести династій (六朝, 220-589 pp.) було втрачено. Під час та після правління династії Західна Хань (西漢, 202 р. до н.е.-9 р. н.е.), завдяки широкому розповсюдженню буддизму вчення, в лексичний склад китайської мови увійшли слова іноземного походження (давньоіндійська мова) пов'язані з буддизмом, такі як: праджня, бодхі, нанву, гатуо, карма, бхіккху (般若, 菩提, 南无, 伽佉, 羯磨, 比丘) і т. д. Багато слів іноземного походження із декількома складами скорочувалися до односкладних, так наприклад: 僧伽 (saṅgha) /до 僧, 魔罗 (māra) до 魔, 塔婆 (thūpa) до 塔, 劫波 (kalpa) до 劫. такі однокореневі слова використовувалися як морфеми для створення складних слів, таких як: 高僧, 僧徒, 恶魔, 魔鬼, 宝塔, 浩劫, 劫数, 钵盂, 衣钵 [6, с. 80].

Твори періоду Пізньої Тан, зокрема «П'ять записів буддизму вчення» (наприклад «Лю Цзу Тан Цзин» («六祖坛经»), «Цзу Тан Цзи» («祖堂集»)) та простонародні твори (наприклад «Дуньхуанські Б'яньвені» (敦煌变文), можна вважати кодифікаторами, вони повною мірою відображали появу та розвиток розмовної лексики. Значну кількість лексики з означених вище джерел не відображена у лексичному складі класичної мови вєнянь [6, с. 92].

Розвиток лексики у часовий проміжок від династії Сун (宋朝, 960-1279 pp.) до династії Цін (清朝, 1636-1912 pp.)

Після династії Сун продовжувала розвиватися економіка Китаю, зокрема сільське господарство,

промисловість, ремесла, комерція, торгівля, академічна наука та література (включаючи природничі науки та популярну літературу). Відповідно до економічного та культурного прогресу у лексиці китайської мови з'явилося багато змін та нововведень, зокрема:

– зросла кількість нових слів, що прийшли в лексичний склад через прогрес у виробництві, соціальній сфері та освіті,

– збільшилася кількість слів, нові лексичні утворення увійшли у велику кількість народних літературних творів;

– у новостворених словах явна перевага належить двоскладовим, але збільшилася кількість і трискладових.

З аспектів відображення виробництва, життя, процвітання промисловості, торгівлі та міської культури в династії Сун кількість слів, що належать до тематичних лексичних груп «майстерня», «ринок», «підприємство» та «магазини», стала безпрецедентною, так наприклад: 木作, 竹作, 油作, 砖瓦作, 裁缝作, 碾玉作, 米市, 肉市, 花市, 金银市, 鱼行, 菜行, 果行, 麻布行, 骨董行, 面店, 酒店, 茶店, 馄饨店, 针铺, 漆铺, 药铺, 绒线铺 [3, с. 136].

У той самий час значно збільшилася кількість найменувань різних товарів народного споживання, наприклад: 三鲜面, 鸡丝面, 炒鳝面, 笋辣面, ??面, 糍糕, 蜜糕, 豆糕, 玉屑糕, 镜面粉, 重阳糕, 烧饼, 炊饼, 月饼, 荷叶饼, 菊花饼, 芙蓉饼, 姜糖, 麻糖, 乳糖, 乌梅糖, 鼓儿糖, 五色糖 [3, с. 137].

У зв'язку з розвитком сільськогосподарського виробництва, очевидно, побільшало слів, пов'язаних із сортами сільськогосподарських культур. Візьмемо, наприклад, назву рису. За часів династії Сун існувало безліч різновидів рису, таких як: 早稻, 旱稻, 赤稻, 小香稻, 杜糯, 蛮糯, 糯米, 粳米, 红米, 黄米, 黄粳米, 箭子米, 黄芒, 上秆, 冬春, 早占城 [3, с. 138].

Інший приклад – це слова які позначають терміни у шовківництві, накопичені в династіях Сун і Юань (元朝, 1271-1368 pp.), наприклад: 桑儿, 桑笼, 桑网, 蚕宅, 蚕屋, 蚕箔, 蚕槌, 蚕椽, 蚕架, 茧瓮, 茧笼, 火仓, 抬炉, 热釜, 冷盆, 丝篋, 绵矩, 络车, 繰车, 絮车, 纬车, 经架, 捻绵轴 [3, с. 140].

За династії Сун природознавство та прикладні технології, такі як розрахунки, юридичні календарі, цивільне будівництво, охорона водних ресурсів сільськогосподарських угідь (天算, 律历, 土木建筑, 农田水利), досягли великого прогресу. Було зроблено багато винаходів та написано спеціальні твори з науковими описами. За часів правління династії Юань та Мін (明朝, 1368-1644 pp.) деякі наукові та технічні знання та назви інструментів було привнесено з ісламського світу, від-

повідно, в китайській мові з'явилися нові слова. В епоху пізньої Мін і початку династій Цін єзуїти, що прибули до Китаю з Європи, почали співпрацювати з китайськими вченими та науковцями, вийшли переклади західних науково-технічних книг (включаючи математику, астрономію, календар, географію, водне господарство, машинобудування тощо), що додало до лексики китайської мови нові наукові та технічні терміни, так: 天頂, 日球, 月球, 地球, 经度, 纬度, 仪器, 远镜, 测算, 测量, 算术, 几何, 界说, 推论, 比例, 对数, 象限, 割圆, 直角, 椭圆, 平面, 面积, 体积, 容积, 等边, 多边, 三角, 八线, 机器, 射线, 透视 [2, с. 130].

Починаючи з часів правління династії Сун до початку правління династії Мін, у зв'язку з розвитком зовнішньої торгівлі, в китайській мові з'явилися іноземні слова, запозичені з арабської, малайської та інших мов, більшість з яких були назвами спеціальних продуктів за межами регіону, наприклад: 俎蜡 (长颈鹿), 花福禄 (斑马), 马哈兽 (大羚羊), 金颜香, 笃耨香, 打麻儿香, 祖母绿, 火不思, 沙糊, 考黎 (海蜆), 膾膾脐 [2, с. 135].

Цей період є періодом великого розвитку китайської розмовної лексики та її проникнення у літературу. Починаючи від часів правління династії Південна Сун до династії Цін, кількість народних творів різних жанрів, таких як опера Наньсі (南戏), мелодії Чжугун (诸宫调), складні драми (杂剧), розповіді Пінхуа (平话) та романи (小说), продовжували зростати, що дозволило повніше відобразити та кодифікувати особливості словникового запасу китайської мови у різних сферах, та на різних етапах історичного розвитку.

Розвиток лексики після Опійних війн (鸦片战争以来)

Після Опійної війни 1840 року китайське суспільство зазнало кардинальних змін: політичних, економічних та культурних, з'явилися нові наукові та соціальні концепції. Величезні та глибокі зміни в суспільному житті та мисленні людей сприяли швидкому розвитку та постійному вдосконаленню китайської лексики. Від «Руху за реформи» 1898 року до заснування Китайської Народної Республіки в 1949 році до лексичного складу китайської мови було додано багато нових слів, більшість з яких були двоскладовими, а невелика частина – трискладовими.

Основними джерелами поповнення словникового запасу є:

– інновації у суспільстві, що призвели до утворення нових слів, наприклад: 总统, 国会, 法院, 公司, 火车, 轮船, 飞机, 炸弹, 水泥, 纸烟, 罐头, 电影, 钢琴, 邮票, 执照, 拍卖, 汇兑, 民工, 机车, 壁报, 剧本, 金笔, 胶卷, 部门, 机构, 集体, 骨干, 阶段, 功能, 因素, 总结, 精简, 显微镜, 收音机, 消炎片, 降落伞, 羽毛球, 游击队, 儿童节, 意识形态, 唯物史观 [2, с. 170].

– фонетична калька слів індоєвропейських мов: 沙发 (shāfā / sofa), 扑克 (pūkè / poker), 咖啡 (kāfēi / coffee), 可可 (kěkè / cocoa), 苏打 (sūdǎ / soda), 吐司 (tǔ sī / toast), 绷带 (bēngdài / bandage), 引擎 (yǐnqíng / engine), 逻辑 (luójí / logic), 摩登 (módeyīng / modern), 维他命 (wéitāmìng / vitamin), 模特儿 (móte'ér / model), 托拉斯 (tuōlāsī / trust), 布尔乔亚 (bù'ěrqiáoyà / bourgeois), 歇斯底里 (xiēsīdǐlǐ / hysteria), 卡片 (kǎpiàn / card), 雪茄烟 (xuějiā yān / cigar), 法兰绒 (fǎ lán róng / flannel), 吉普车 (jípǔchē / jeep), 蜜月 (mìyuè / honeymoon), 下意识 (xiàyìshí / subconscious), 闪电战 (shǎndiànzàn / Blitzkrieg), 时代精神 (shídài jīngshén / Zeitgeist), 黑客 (hēikè / hacker) [2, с. 175].

Висновки. Проведений аналіз дозволяє стверджувати і наочно демонструє, що більшість складу лексичного запасу китайської мови продовжує активно вживатися, але не у первісних, а у набутих з часом значеннях, що свідчить про зміну семантичних значень лексичного складу. Зміни у економічній, політичній, сільськогосподарській, культурній, релігійній та ін. сферах відображаються в мові появою нових понять, що, у свою чергу, збагачує лексичний склад давньокитайської мови. Розвиток лексики давньокитайської мови проходить двома основними шляхами: перший – тенденція постійного поповнення словникового запасу через появу нових понять для назви нових життєвих реалій, активне використання запозичень; другий шлях – тенденція до формування двоскладових слів та усунення полісемії.

Всебічний аналіз процесів формування лексичного складу давньокитайської мови, впливу лінгвальних та екстралінгвальних факторів на процеси формування лексики, може започаткувати нові наукові розвідки в галузі лексики, лексикографії, стилістики та перекладознавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. 华林甫. 中国地名学源流. 北京: 人民出版社, 2010. 444 页
2. 吕叔湘. 语法学习. 北京: 中国青年出版社, 1953. 186 页
3. 吕叔湘. 中国语法要略. 上海: 商务印书馆, 1982. 220 页
4. 吕章申, 朱凤瀚, 沈建华. 中国国家博物馆馆藏文物研究丛书: 甲骨卷. 上海: 上海古籍出版社, 2007. 406 页.
5. 馬建忠. 馬氏文通. 台北: 臺灣商務印書館, 1965. 352 页.
6. 王林绪. 中国地名的故事. 济南: 山东画报出版社, 2006. 280 页